

مقاله ارزشمندی

درباره:

مدل های تعالی خانواده بر اساس شرایط بومی ایرانیان

نقش الگوسازی در تعالی خانواده های ایرانی

اسماعیل علیزاده*

مقدمه

انسان در طول تاریخ همواره به دنبال سعادت، خوشبختی و برتری جویی بوده است. تلاش تمام فیلسوفان از سقراط، افلاطون و ارسطو گرفته تا مدنیه فاضله فارابی و حکمت متعالیه صدرالمتألهین سعی بر آن داشته تا الگویی برای انسان سعادتمند و متعالی معرفی نمایند. حتی تمامی علوم طبیعی، انسانی و متافیزیکی نیز به دنبال هدایت و راهبری انسان در مسیر تعالی بوده اند.

با آغاز عصر جدید و توسعه ارتباطات و پیشرفت علوم، این فرایند شکل جدی تری به خود گرفت و فرایند فهم و تفسیر جهان هستی بر مبنای الگوها و مدل های ریاضی و انتزاعی به سرعت توسعه پیدا کرد و با سرعتی فزاینده وارد حیطه علوم انسانی شد. مدل های رفتاری و تربیتی برای انسان موفق، موضوع بحث بیش از ۵۰ هزار عنوان کتاب می باشد و

با ده معیار و بیش از صد شاخص

کاربرد:

۱. چک لیست شخصی سرپرست خانوار و تبیین وضعیت موجود خانواده خود (مدل خودارزیابی خانواده)
۲. برنامه ریزی برای اصلاح وضعیت خانواده های جامعه و حرکت از وضع موجود به وضع مطلوب

* عضو هیئت علمی دانشگاه تهران.

همگی یک مسئله جدی را به تصویر می‌کشند و آن وجود بحرانی جدی در خانواده‌هاست. راهکارهای به کار گرفته شده، از جمله توسعه رشته‌های دانشگاهی و مراکز مشاوره خانواده، فرهنگ‌سازی در رسانه‌ها، حمایت‌های قانونی و مدنی از نهاد خانواده و ددها طرح دیگر نتوانسته جلوی ریشه‌دارتر شدن این معضل همگانی را بگیرد و متأسفانه روند آمارهای مشکلات خانواده وضعیت رو به سقوطی را ترسیم می‌نماید.

در پاره‌ای از موارد، خانواده‌های بحران‌زده برای حل مشکلات خود به مشاوران مربوط و یا بزرگان فامیل مراجعه می‌نمایند. هر چند که این روش‌ها تأثیرگذار و اثربخش بوده، اما متأسفانه اکثر خانواده‌ها علی‌رغم کیفیت پایین زندگی، خود را فاقد مشکل و مسئله دانسته و یا اینکه تمایلی به استفاده از خدمات مشاوره خانواده نداشته و تنها زمانی که اوضاع به وضعیت بحرانی می‌رسد، جدایی را تنها راهکار خویش می‌یابند و یا به زندگی نکبت بار خویش توان با اعتیاد، خیانت، پرخاشگری و... ادامه می‌دهند.

طرح الگوی زیبا زیستن برای پر کردن این خلاً در خانواده‌ها توسعه یافته است. همچنین ابزاری است که خانواده‌ها با استفاده از آن می‌توانند مهم‌ترین نقاط قوت و اشکالات خود را شناسایی کرده و با واقعیت کیفیت زندگی خویش آشنا شوند. طراحی اولیه این مدل بر اساس الگوبرداری از روش‌شناسی مدل بنیاد مدیریت کیفیت اروپا^۱ و JCI^۲ که برای اعتبار بخشی به واحدهای درمانی به کار گرفته می‌شوند صورت گرفته است. مدل EFQM به سازمان‌ها کمک می‌کند تا بتوانند نقاط قوت، نقاط

بیشترین مخاطبان را در جهان به دنبال خود کشانده و همچنان تمایل به سوی این الگو بیشتر می‌شود و پر تیرازترین نشریه‌ها، سریال‌ها و فیلم‌های دنیای هنر نیز به این موضوع پرداخته‌اند.

در فضای کسب و کار، الگوسازی برای سازمان‌های موفق بیش از ۶۰ سال است که در سراسر ۵ قاره جهان پیدا شده و توسعه یافته و مدل‌های مالکوم بالدریج در آمریکا، EFQM در اروپا و دمینگ در ژاپن به چالش برتری جویی سازمانی در جهان دامن زده است. در کشور ما نیز در طی ۶ سال گذشته، جایزه ملی کیفیت بر اساس مدل EFQM با تأسی از تلاش جهانی به مسابقه‌ای برای کمال طلبی سازمان‌های ایرانی دامن زده و توفیقاتی را نصیب این سازمان‌ها کرده است.

تأکید دین مبین اسلام به الگوسازی و قراردادن پیامبر (ص) به عنوان اسوه حسنیه بیانگر تأکید مكتب اسلام به نقش الگوسازی در هدایت بشر است. عالمان دینی و علوم اجتماعی و تربیتی نیز در کشور ما مقالات و کتاب‌های متعددی درباره نقش و کارکردهای نهاد خانواده منتشر کرده و خانواده موضوع بسیار مهم دائمی حوزه دین و فرهنگ در کشور ما بوده است. در این مقاله تلاش شده تا این الگو معرفی شده و فرایند طراحی و توسعه آن بر مبنای ویژگی‌های دینی و ملی جامعه ایرانی تشریح شود.

۱- الگوی زیبا زیستن: طرح مسئله و منشأ مدل

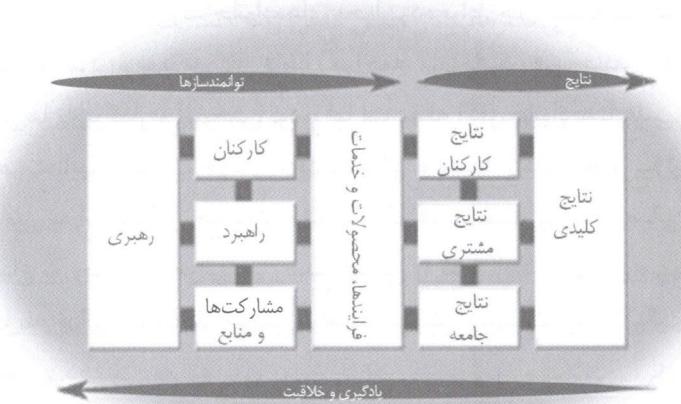
آمارها و اطلاعات بیانگر بحران و شکاف عمیق در خانواده‌های است. افزایش طلاق، کاهش کیفیت زندگی، شیوع روزافزوں اعتیاد در میان جوانان، افزایش نرخ بزهکاری و آسیبهای اجتماعی و بحران هویت که به اندازه کافی در مقالات و تحقیقات متعدد به آنها پرداخته شده است،

آموزش‌های لازم، تمامی ابعاد سازمان خود را ارزیابی نمایند. این مدل در مجموع و با احتساب ضرایب وزنی هر معیار، در مجموع دارای ۱۰۰۰ امتیاز است که نمره هر سازمان فاصله آن را با یک نمونه متعالی نشان می‌دهد (نجمی، ۱۳۸۸).

در بین سازمان‌های اروپایی، بهترین نمره در طی ۲۰ سال گذشته، کمی بیش از ۷۵۰ بوده (EFQM, 2010) و در ایران که از این الگو برای ارزیابی سازمان‌ها استفاده می‌شود نیز، بالاترین امتیاز نزدیک به ۶۰۰ است (مؤسسه مطالعات بهره‌وری و منابع انسانی، ۱۳۸۹). سازمان‌هایی که بر اساس این روش خود را ارزیابی می‌نمایند، فهرستی از نقاط قوت و نواحی قابل بهبود خود را به همراه کارنامه امتیازی به دست می‌آورند که می‌تواند به عنوان مبنایی برای اولویت‌بندی و توسعه بهبودها قرار گیرد. طبیعتاً در این راه، سازمان‌ها با مراجعه به مشاوره در زمینه‌های مختلف مثل منابع انسانی، بازاریابی و تبلیغات، مدیریت زنجیره تأمین، برنامه‌ریزی استراتژیک، نظام‌های اندازه‌گیری و مدیریت کیفیت، سعی می‌کنند تا نواحی قابل بهبود خود را تقویت نمایند.

مدل JCI نیز که هم‌اکنون به عنوان پیشروترین ابزار اعتباربخشی در سراسر جهان مورد استفاده قرار گرفته، با طرح سیزده استاندارد مربوطه، به توسعه تعالی در نظام بهداشت و درمان کمک چشمگیری کرده است. همان‌طور که در ابتدا ذکر شد، الگوی زیبا زیستن، با بهینه‌کاوی این مدل‌ها، سعی کرده تا ساختاری برای خود ارزیابی خانواده‌های ایرانی، با توجه به الگوی بومی، فرهنگی، دینی و ملی فراهم نماید.

ضعف و سطح برتری خود را در مقایسه با سازمان‌های پیش رو در کرده و برای قرار گرفتن در مسیر تعالی برنامه‌ریزی نمایند. مدل JCI علاوه بر کاربری برای اعتباربخشی، به مثابه مدلی برای آسیب شناسی و یافتن راهکارهای درمانی سازمان‌های حوزه بهداشت و درمان می‌باشد. نمای شماتیک زیر، معیارهای مدل EFQM را به تصویر کشیده است:

Source: EFQM, 2010

همان‌طور که در مدل نشان داده شده است، هر سازمان می‌تواند بر اساس این ۹ معیار که در واقع همه ابعاد سازمان را در بر می‌گیرد، خود را ارزیابی نماید. این ۹ معیار دارای ۳۲ زیرمعیار و ۳۱۷ نکته راهنمای بوده که تصویر جزئی و دقیق‌تری از یک سازمان متعالی را نشان می‌دهد.

بنیاد مدیریت کیفیت اروپا برای روش خود ارزیابی، چهارچوب و ماتریس امتیازدهی طراحی کرده که سازمان‌ها می‌توانند پس از فراگرفتن

- سلامت کودک: سلامت فکری، عملکرد در مدرسه، ارتباط با دوستان و....

این مدل کار ارزیابی را ساماندهی می‌نماید و در هریک از محورها و زیرشاخه‌ها، در یک طیف ۵ وضعیتی از نقطه قوت تا مستله جدی افراد را گروه‌بندی می‌نماید.

۲-۳-۱- مدل ارزیابی ریسک در خانواده

در این مدل کلیه اعضای خانواده در هشت محور مختلف ارزیابی شده و هر محور نیز دارای یک تعریف مفهومی و ۵ تعریف عملیاتی بر اساس طیف گاتمن بوده که به ترتیب فرد را از وضعیت بسیار عالی تا وضعیت بسیار نامناسب با مصادیق روش ارزیابی می‌نماید. همچنین نقاط قوت و نگرانی‌ها را شناسایی کرده و در انتهای چهارچوبی برای ارائه یک برنامه ایمنی برای اعضای خانواده ارائه می‌نماید. هشت محور عبارتند از:

۲-۳-۱- شرایط زندگی

- پاکیزگی: به وضعیت پاکیزگی محیط خانه اشاره دارد.
- ثبات خانه: به وضعیت مسکن مناسب اشاره دارد.

۲-۳-۲- شرایط مالی

بیشتر به استرس‌های ناشی از فقدان امکانات مالی در خانواده اشاره دارد.

۲-۳-۳- حمایت‌های عاطفی

- حمایت از طریق دوستان و همسایگان؛

۲- مدل‌های خودارزیابی خانواده

مدل‌های مختلف، ابزارهای متعدد و نظریه‌های گوناگونی در حوزه ارزیابی خانواده‌ها توسعه پیدا کرده است. به طور خلاصه برخی از مدل‌ها در زیر معرفی می‌شود:

۲-۱- مدل ارزیابی خانواده شبکه کودکان (۲۰۰۶)

این مدل که در سال ۲۰۰۶ ارائه شده، با هدف ارائه چهارچوبی برای ارزیابی فصلی کودکان بر مبنای یک مدل خود ارزیابی شونده طراحی شده است. این الگو، مسائل جسمی، روانی، روحی و سبک زندگی کودکان را مد نظر قرار داده و با ارزیابی نقاط قوت و نقاط ضعف سعی می‌نماید، برنامه‌های بهبودی را ارائه کرده و در دوره سه ماهه بعدی پیشرفت کودک را ارزیابی نماید.

۲-۲- مدل ارزیابی خانواده هال داوсон (۲۰۰۲)

این مدل پنج حوزه زیر را در بر می‌گیرد:
- عوامل محیطی: خانه داری، مدیریت مالی، تغذیه، بهداشت فردی و....

- قابلیت‌های هدایت: سرپرستی و نظارت بر کودکان، نظم‌آفرینی، توسعه خانواده.

- تعاملات خانواده: ارتباط با کودکان، حمایت از خانواده، روابط زن و مرد و....

- امنیت خانواده: فقدان بزهکاری اجتماعی، فقدان بزه جنسی، خشونت و....

۳- سیر تطور تاریخی نظریه‌های مربوط به خانواده

نظریه‌پردازان، به خصوص در طی ۱۰۰ سال گذشته، دیدگاه‌ها و نظریات متعددی را درباره نهاد خانواده مطرح کردند. شاید نتوان به همه این نظریه‌ها به صورت یکجا پرداخت، اما در این بخش سعی می‌شود خلاصه‌ای از مهم‌ترین این نظریات ارائه شود. در جدول زیر، مهم‌ترین این نظریه‌ها به همراه موضوع اصلی آنها آمده است.

جدول ۱- سیر تطور تاریخی نظریه‌های خانواده

نم اصلی	نظریه‌پرداز(ها)	دبه ارائه نظریه
• نظریه خانواده اقتصادی؛ این نظریه تبیین نظریه مارکسیستی درباره خانواده است که در آن خانواده تنها نقش کمک به اقتصاد محلی جامعه را دارد.	مارکس	
• نظریه تطور خانواده؛ در این نظریه خانواده از مرحله برون‌همسری که از نظر وی، اولین نوع خانواده است، شکل گرفته و تا به خانواده‌های پدرسری و زن و شوهری ختم شده است.	دورکیم	
• عادت‌های رفتاری سالم؛ • تأکید بر تأثیر ناخودآگاه بر روی رفتار انسان؛ • تأثیر جنسیت بر تفاوت‌های عمیق فردی انسان‌ها؛ • روان‌درمانی در خانواده.	فروید	قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم
• وقتی جامع دچار از هم گسیختگی می‌شوند، خانواده‌ها نمی‌توانند وفاداری سنتی اعضای خود را حفظ نمایند. • جهان امروز نیازمند نظریه‌ای است که بتواند بین اهداف خانواده و جاهطلبی‌های فردی توازن برقرار کند.	توماس و زنانیخی	
• توجه به حوزه فردزادی در خانواده‌ها، • ظهور و تبیین نقش مقوله‌هایی چون اوقات فراغت، بازی، شخصیت، ارتباطات عمومی، ارضای آنی، رسانه‌های جمعی، جشن‌ها ... در خانواده.		

- حمایت توسط نهادها و افراد جایگزین خانواده؛
- مراقبت‌های پزشکی.

۴- تعامل با کودکان

- توسعه ابعاد گوناگون کودک؛
- روش‌های انضباطی مناسب.

۵- محرك‌های توسعه

منظور از آن، توسعه ظرفیت‌های یادگیری خانواده است.

۶- تعاملات بین خانواده

منظور از آن، روش مواجه با مشکلات و استرس‌ها می‌باشد.

۷- ویژگی‌های منشی

- دوری از الکل و اعتیاد؛
- همکاری و تعاملات؛
- فقدان افسردگی؛
- حل مسئله؛
- سلامت جسمی و فکری.

۸- منش کودکان

منظور از آن سلامت فکری و روحی کودکان است.

۱۰۹ معاونت پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی

تم اصلی	نظریه‌پرداز(ها)	دبه ارائه نظریه	
● نظریه نیازهای مکمل؛ در این نظریه خانواده به این دلیل تشکیل می‌شود که افراد یکدیگر را تکمیل می‌کنند و نیازهای متقابل همدیگر را برآورده می‌نمایند.	وینج		
● نظریه سیستمی خانواده؛ این نظریه معتقد است که خانواده یک نظام سازمان یافته است نه گروهی از افراد. در این نظریه تعاملات سازمان خانواده با سایر سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی جامعه نقش کلیدی در تبیین روابط اعضای خانواده را دارد.	لودویگ وان و برتالانفی	۴۰ دهه الی ۷۰ دهه	
● نظریه خانواده‌درمانی؛ در این نظریه افراد می‌توانند در درون خانواده درمان شده و تغییرات رفتاری و روان‌شناسخی عمیقی در آنها ایجاد شود. تکنیک‌های زیر برای خانواده درمانی توسعه پیدا کرده است: <ul style="list-style-type: none"> ▪ ارتیاطدرمانی؛ ▪ آموزش روانی؛ ▪ روان‌درمانی؛ ▪ آموزش ارتیاطی؛ ▪ مریبی گری نظام‌مند؛ ▪ واقعیت‌درمانی. 	ناتان آکرمن، کریستین میدلفرت، ئودور لیدز، لیمن واین، موری بومن، کارل ویتاکر، و ویرجینیا استایر		
● نظریه شناخت اجتماعی؛ در این نظریه بر جنبه‌های شناختی و احساسی رفتار تأکید می‌شود. ● محیط اجتماعی و محیط فیزیکی بر الگوهای شناختی افراد تأثیر گذاشته و تغییراتی در الگو و سبک زندگی در خانواده‌ها ایجاد می‌کند.	باندورا و والترز	اوج جشن در ۷۰ دهه میلادی	
● نظریه‌های فمینیستی؛ <ul style="list-style-type: none"> ▪ تأکید بر نقش اجتماعی و اقتصادی زنان در خانواده ▪ تأکید بر نابرابری نقش زنان در طول تاریخ ▪ تأکید بر حقوق زنان در اجتماع ▪ تأکید بر نقش محوری زن در خانواده ▪ مقابله با حضور زن در خانه 	سیمون دوبوار و ژولیت میچل		

تم اصلی	نظریه‌پرداز(ها)	دبه ارائه نظریه
● تأثیر فرهنگ بر خانواده و اجتماع. ● تأثیر خانواده بر سلامت افراد.	روت بندیکت و مارگارت مید	روت بندیکت و مارگارت مید
● معرفی جامعه‌شناسی خانواده و روابط چهره به چهره و تعاملات در خانواده.	جرج هربرت مید و توماس	جرج هربرت مید و توماس
● توجه به جنبه روان‌شناسی اجتماعی در خانواده. ● تبیین نظریه سازگاری روابط زناشویی. ● چگونگی کسب رضایت فردی در خانواده.	ارنست دبلیو برگس	ارنست دبلیو برگس
● توسعه تحقیقات پیمایشی و کمی در زمینه خانواده. ● تشكیل اولین شورای ملی روابط خانواده در آمریکا با هدف تحقیق در زمینه خانواده. ● تمکر مطالعات در حوزه طلاق، تغییر نقش زنان در خانواده و ازدواج‌های فراجنسیتی.	شورای ملی روابط خانوادگی	الی ۱۹۲۰
● مطالعه درباره دوام روابط زناشویی، و احساس خوشبختی در خانواده.	ترمن، برگس و کوتول	ترمن، برگس و کوتول ۱۹۳۰
● تبیین نظریه اکولوژیکی درباره خانواده (تأثیرات محیطی و بوم‌شناسخی بر نهاد خانواده)؛ در این نظریه روابط زیستی، اجتماعی و فیزیکی خانواده با محیط مورد بحث قرار می‌گیرد.	فرایزر	
● مردак (نظریه کارکردگاری ساختاری) در این نظریه خانواده قلب جامعه بوده و چهار کارکرد دارد: <ul style="list-style-type: none"> ▪ جنسی؛ ▪ بازتولید؛ ▪ اقتصادی؛ ▪ آموزشی. 	پارسونز مردak مرتون	۴۰ دهه الی ۷۰ دهه
● پارسونز در این نظریه خانواده به مثابه یک نظام چند وجهی است که دارای دو کارکرد اصلی است: <ul style="list-style-type: none"> ▪ جامعه‌پذیری اولیه؛ ▪ تشییت شخصیت بزرگسالی. 	پارسونز مردak مرتون	
● مرتون؛ وی بیشتر به نقش رفتار انحرافی افراد و تأثیر آن بر سوء کارکرد خانواده اشاره دارد.		

تم اصلی	نظریه‌پرداز(ها)	دھه ارائه نظریه
● بحث ن نقش‌زدایی خانواده وی کار زن و مرد و اگذاری تربیت و نگهداری بچه‌ها در مؤسسات و نهادهای دیگر را عامل به هم ریختن نقش واقعی خانواده‌ها و آسیب‌های اجتماعی بعدی می‌بیند.	بروان (۲۰۰۲)	نظریه‌های مدرن درباره تحولات خانواده

۴- الگوی زیبا زیستن: چگونگی تکوین مدل

همانند سایر مدل‌ها و الگوهای فکری، انتزاعی و ریاضی، که مبنای علمی و روش‌شناختی دارند، در الگوی زیبا زیستن نیز سعی شده تا برای ترسیم معیارها و مصادیقی از یک خانواده متعالی، کار پژوهشی گسترده‌ای ساماندهی شود. این کار پژوهشی توسط مؤسسه خانواده مطهر^۱ که یک نهاد غیر انتفاعی غیر دولتی است در طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۸۸ به انجام رسیده و هم‌اکنون نیز کار تکوین مدل، مراحل پایانی خود را طی می‌کند.

برای حصول اطمینان از تکوین الگوی زیبا زیستن با شیوه‌ای مستند، مستدل و علمی، این کار به صورت یک پروژه تحقیقاتی زیر نظر تیمی متشكل از پژوهشگران رشته مدیریت، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، علوم تربیتی و علوم حوزوی و دینی سازماندهی شد که در ادامه خلاصه‌ای از روند فعالیت‌های انجام شده در این پروژه که تا کنون بیش از صدها نفر ساعت کار کارشناسی روی آن انجام شده، ارائه می‌شود:

۱. برای آشنایی بیشتر با این مؤسسه می‌توانید به سایت www.motaharfamiliy.ir مراجعه فرمایید.

دھه ارائه نظریه	نظریه‌پرداز(ها)	تم اصلی
اوج جنس در ۷۰ و ۶۰ دهه میلادی	لوی استراوس، مالینوفسکی، براؤن	● نظریه‌های مردم‌شناسخی کارکردی درباره خانواده ● در این نظریه‌ها، نقش و کارکرد افراد در خانواده‌ها موربد بحث قرار می‌گیرد ● کارکرد خانواده در تنظیم حیات اقتصادی و اجتماعی خانواده تبیین شده است.
۸۰ و ۹۰ دهه	پی. جی. بس، دبليو. جی. دورتی، آر. لاروسا، دبليو آر اسکوم، اس. کی. اشتامتز	● نظریه دوره زندگی؛ در این نظریه به نقش رویدادهایی که در طول زندگی افراد اتفاق می‌افتد و تأثیر آن بر خانواده می‌پردازد. ● در این نظریه خانواده یک گروه اجتماعی خرد در یک زمینه اجتماعی کلان است.
کلونینگ ماتسون	گیدنز (۱۹۹۷)	● نظریه اجتماع‌زیستی در خانواده؛ تأکید بر نقش ناهنجاری‌ها و کج رفتاری‌ها در افول خانواده.
نظریه‌های مدرن درباره تحولات خانواده	وستون (۱۹۹۱)، کونتر (۱۹۹۲)	● توسعه فردگرایی و تغییر در هنجارهای اجتماعی، عامل اصلی به هم ریختن نهاد خانواده و توسعه طلاق در جامعه است.
	اسمیت (۲۰۰۰)	● خانواده پست‌مدرن ساختارهای جدیدی از خانواده مثل همجنس‌زیستی است که کارکردهای اصلی خانواده را خدشه دار کرده و شاید نتوان از آن به عنوان خانواده یاد کرد. یا خانواده‌ای هم‌زیست که چند دوست مرد و زن بدون ازدواج با هم زندگی می‌کنند. اما برخی کارکردهای اصلی نهاد خانواده مثل اقتصادی، جنسي حفظ شده و برخی از کارکردها مثل آموزش و تربیت فرزند و باز تولید جامعه در آن حذف یا به شدت کم شده است.
	ارمیش (۲۰۰۳)	● آشفتگی خانواده وی به بررسی عوامل تخریب کننده ساختار خانواده می‌پردازد و به خصوص بر نقش کشمکش‌های درون خانواده در به هم ریختن خانواده و همچنین فرزنданی با شخصیت ضعیف اشاره می‌کند.
		● بحث فرزندان بی‌خانواده وی به افزایش فرزندان بی‌خانواده و عوامل مؤثر بر آن اشاره می‌کند.

۴-۵- مطالعه پیمایشی برای بررسی روایی و اعتبار شاخص‌ها

در مرحله بعدی در نظر است، برای سنجش اعتبار محتوا^۱ و برایش صفر مدل در اختیار بیش از یکصد خبره در زمینه‌های مختلف تخصصی قرار گرفته و از مشارکت و هم فکری ایشان برای بررسی و اظهار نظر استفاده شود.

از سوی دیگر برای سنجش پایایی و همچنین روایی سازه^۲ ابزار، ۵۰۰ نسخه از مدل بین خانواده‌های مختلف توزیع شده و از ایشان خواسته شد تا در خانواده‌های خود پرسشنامه‌های خود ارزیابی را تکمیل نمایند که با دریافت نتایج اعتبار و روایی کار در مراحل بعدی مطالعه خواهد شد.

۶- نهایی‌سازی مدل و ارائه برای خبرگان موضوع خانواده در کشور
در مرحله پایانی، الگوی زیبا زیستن به جامعه علمی و اجرایی کشور در حوزه خانواده ارائه خواهد شد تا به الگویی برای زیبا زیستن و ارزیابی کیفیت زندگی خانواده‌های ایرانی تبدیل شود.

۵- تشریح معیارها، مؤلفه‌ها و مصادیق مدل

الگوی زیبا زیستن دارای ۱۰ معیار، ۴۱ مؤلفه و ۱۹۴ مصدق بوده که شرح کامل آن در زیر ارائه شده است. برای تعیین ضرایب وزنی هریک از معیارها، از نظر خبرگان و تعیین میانگین ضرایب وزنی استفاده شده، بدین شکل که پس از تدوین مدل و معیارها، این مدل برای بیش از ۱۰۰ خبره حوزه خانواده ارسال شده و جمع‌بندی نظرات در کارگروه مورد

۴-۱- تشکیل کارگروه پژوهشی

این کارگروه با حضور ۹ نفر از اساتید، محققان و کارشناسان با گرایش‌های جامعه‌شناسی، مدیریت، علوم تربیتی، تغذیه، علوم دینی و روان‌شناسی تشکیل شد و موضوع تهیه الگو، کم و کیف آن و رویه تدوین و تکوین مدل مورد بحث و تصویب قرار گرفت.

۴-۲- جلسات گروه متمرکز برای شناسایی معیارهای مدل

کارگروه پژوهشی با دعوت از کارشناسان مختلف در بیش از ۱۲ گروه متمرکز، مجموعه‌ای از عناوین، مصادیق و زیرمعیارهای مدل را در بیش از ۳۰۰ سرفصل شناسایی کردند که به ترتیب تحت عناوین محور، مولفه و مصدق دسته بندی شدند.

۴-۳- طبقه‌بندی موضوعی

در مرحله بعد، کلیه سرفصل‌ها مورد بررسی قرار گرفته و محورهای اصلی تشکیل دهنده مدل در ۱۵ سرفصل دسته‌بندی شد، سپس هریک از محورها به همراه تمامی شاخص‌های مرتبط به کارشناس حوزه مربوطه ارائه شده تا ضمن حذف موارد تکراری، چهارچوبی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها همراه با مصادیق آن تهیه و تدوین شود.

۴-۴- صحه‌گذاری معیارها، مؤلفه‌ها و مصادیق

با آماده شدن مدل اولیه، با برگزاری جلسات اجماع، تک تک محورها، مؤلفه‌ها و مصادیق آن مورد بحث و بررسی قرار گرفته و در کارگروه پژوهشی به عنوان نسخه شماره صفر مورد تأیید قرار گرفت.

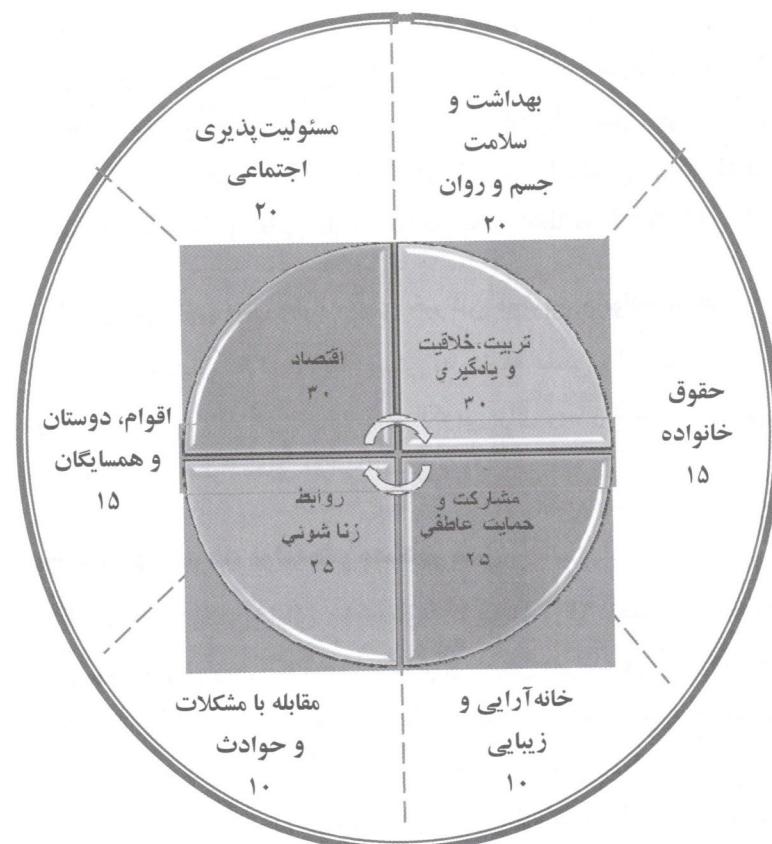
در این تحقیق ترکیبی از نظریه‌های زیر مورد استفاده قرار گرفته است:

۱- دو نظریه بی سازمانی اجتماعی و نظریه کج رفتاری از رویکرد کلان کارکردگرایی ساختی، برای تبیین وضعیت فعلی نهاد خانواده در ایران مورد استفاده قرار گرفته است که در بخش مبانی نظری به طور مفصل مورد بررسی قرار گرفته‌اند. تغییرات ساختاری خانواده، گسترش فردگرایی افراطی، گسترش از خودبیگانگی اجتماعی، مدرنیسم اقتصادی، تضعیف قوانین اخلاقی، دگرگونی در تفکر و نگرش نسبت به شیوه‌های جدید زندگی، عدم ارتباط متقابل و مناسب بین نهاد خانواده و سایر نهادهای اجتماعی، تداخل کارکردی نهاد خانواده با سایر نهادهای اجتماعی و... همگی باعث شده است، در ایران، نهاد خانواده نتواند کارکردهای خود را به خوبی انجام دهد و از این رو، به عنوان یک آسیب اجتماعی بروز نماید و همچنین بر سایر آسیب‌های اجتماعی در جامعه نیز تاثیر گذارد.

۲- در بررسی کارکردهای نهاد خانواده از ترکیبی از نظرات پارسونز، باتامور و اگبرن استفاده شد که از این بین، ۱۰ شاخص مورد استفاده در تحقیق استخراج شده است. همچنین این شاخص‌ها با توجه به ارزش‌های اسلامی و فرهنگ ایرانی بومی‌سازی شده‌اند، که برای بومی‌سازی این شاخص‌ها از آیات و روایات و همچنین نظرات سازنده کارشناسان مسائل دینی بهره گرفته شد. کارکرد اقتصادی خانواده، بهداشت جسمی و روانی، روابط زناشویی و تربیت، اخلاق و یادگیری در نظریات پارسونز، باتامور و اگبرن مستقیماً به عنوان کارکردهای خانواده شناخته شده‌اند. سه شاخص مسئولیت‌پذیری اجتماعی، روابط اجتماعی (اقوام، دوستان و

بحث و بررسی قرار گرفته و در نهایت ضرایب وزنی هریک از شاخص‌ها تعیین شد.

شکل ۱- الگوی زیبازیستن

۲- اعضای خانواده برای مطالعه منابع غیر درسی برنامه‌ریزی دارند.					
۵	۴	۳	۲	۱	۰
صاديق:					
مطالعه کتب و منابع مفید با هدف تعالی در ساعات و زمان‌های معین.					
برنامه منظم مطالعه والدین و فرزندان.					
۵	۴	۳	۲	۱	۰
۳- استفاده کودکان از وسایل بازی و ابزارهای کمک آموزشی که به رشد و یادگیری و خلاقیت آنها کمک می‌کند.					
۵	۴	۳	۲	۱	۰
صاديق:					
کشف استعدادهای ویژه کودکان و کمک به ایشان برای شکوفایی آنها					
استفاده صحیح از اسباب بازی فکری نظری کیت‌ها، پازل‌ها و ...					
استفاده صحیح و خلاقانه از وسایل و ابزارهای ساده برای آموزش					
استفاده صحیح از هتر نقاشی، گل‌سازی، سفالگری و ...					
استفاده صحیح از بازی‌های کامپیوتری					
۴- استفاده از رسانه‌ها به صورت هدفمند صورت می‌گیرد.					
۵	۴	۳	۲	۱	۰
صاديق:					
استفاده صحیح از برنامه‌های مناسب تلویزیونی					
استفاده صحیح از فیلم‌های سینمایی مناسب					
استفاده صحیح از مجلات و روزنامه‌های مفید					
استفاده صحیح از موبایل و تلفن					
استفاده صحیح از سایتها و وبلاگ‌های مناسب					
۵- ارتقای تحصیلی در خانواده مورد حمایت قرار می‌گیرد.					
۵	۴	۳	۲	۱	۰
صاديق:					
انتخاب مدرسه مناسب					

آشنایان)، مشارکت و همکاری به دلیل تأکید اندیشمندان مسائل خانواده بر نقش خانواده در پذیرش اجتماعی کودکان و انتقال فرهنگ و ارزش‌های جمعی به نسل آینده و همچنین با توجه به فرهنگ اسلامی- ایرانی جامعه مورد نظر تحقیق به عنوان شاخص‌های جدایگانه مطرح شدند. مقابله با مشکلات و حوادث و خانه‌آرایی و زیبایی نیز به عنوان شاخصی مرتبط با سلامت در مرحله بومی‌سازی شاخص‌های مورد بررسی به تحقیق اضافه شدند.

۳- در تبیین نقش و اهمیت گروه مرجع و الگوسازی به عنوان راه حلی برای مسئله از هم گسیختگی نهاد خانواده در ایران، از نظریه مید و کولی استفاده شد که فرایند الگوپذیری را مورد بحث قرار می‌دهند و تأکید دارند که طی فرایند الگوپذیری، افراد باورها و ارزش‌های گروه‌هایی که به عنوان گروه‌های موفق مورد توجه قرار می‌گیرند را درونی می‌کنند.

معیار ۱- تربیت، خلاقیت و یادگیری					
۱- منشور رسالت و ارزش‌های خانواده تدوین شده / است					
صاديق:					
رسالت به صورت مکتوب درآمده است.					
در تدوین این رسالت همه اعضا مشارکت داشته‌اند.					
برنامه‌ریزی لازم جهت رسیدن به این رسالت صورت پذیرفته است.					
اقدامات عملی نسبت به انجام برنامه صورت گرفته است.					
شواهدی از بازنگری در فوایل منظم در رسالت و ارزش‌ها وجود دارد.					

۹- از توسعه خلاقیت اعضا حمایت می‌شود.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	صاديق:
افراد برای ارائه نظرات و تخیلات خلاقانه تشویق می‌شوند						
نظرات خلاقانه مورد توجه و پیگیری قرار می‌گيرد						
واکنش مثبت افراد نسبت به نظرات خلاقانه						

معیار ۲- اقتصاد						
۱- برنامه‌ریزی معيشی و اقتصادی وجود دارد.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	صاديق:
وجود دفتر حساب درآمد و هزینه و ثبت و ضبط منظم						
بودجه‌بندی متوازن برای تنظیمه، پوشاش، تفریح، سفر، امور فرهنگی و آموزشی						
منابع کسب درآمد مشروع و اطمینان‌بخش						
تهیه و استفاده بهینه از امکانات مورد نیاز زندگی با رعایت شأن						
آگاهی اعضا از وضعیت اقتصادی خانواده						
روشن بودن نحوه تخصیص منابع به هریک از اعضای خانواده						
رعایت عدالت در تخصیص منابع بین اعضا با رضایت نسبی:						
حساب خمس، زکات، مالیات، انفاق و قرض الحسن						
۲- هزینه‌های خانواده مدیریت می‌شود.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	صاديق:
هزینه مناسب با درآمد						
استفاده بهینه از آب، برق، تلفن، گاز، بنزین، حمل و نقل ...						
استفاده بهینه از مواد غذایی و پوشاش						

						انتخاب رشته تحصیلی با همکری و مشورت کارشناسان
						نظارت بر مطالعه و انجام تکاليف
						وجود شواهدی از رشد تحصیلی تمامی اعضا.
						۶- والدین در انتخاب دوستان خوب به فرزندان کمک می‌کنند.
۵	۴	۳	۲	۱	۰	صاديق:
آشنایی کودکان با اصول دوست‌یابی						
شناسایی بچه‌های خوب همسایه و فامیل و برقراری ارتباط فرزندان با آنها						
رفت و آمد با خانواده‌های مقید به اصول ارزشی						
۷- والدین گفتگوها و بحث‌های خانوادگی را مدیریت می‌کنند.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	صاديق:
بحث و طرح مطالب مفید و پندامیز در نشست‌های خانوادگی						
جلوگیری از گفتگوهای گناه‌آلود و قطع آنها						
جلوگیری از طرح مطلب استهزا آمیز و جوک‌های غیراخلاقی						
دخلت دادن کودکان در مباحث خانوادگی						
جلوگیری از اخبار و اطلاعات و نظرات غیر مستند و غیر مستدل						
۸- مدیریت زمان در خانواده مورد توجه قرار می‌گیرد.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	صاديق:
آشنایی با اصول مدیریت زمان						
وجود برنامه زمان‌بندی برای کارها						
آشنایی با روش‌های اولویت‌بندی کارها						
استفاده از ابزارهای برنامه‌ریزی						
ارزیابی منظم اثربخشی برنامه‌ریزی						

۱۲۰ مجموعه مقالات همایش ملی راهبردهای تحریکیم نهاد خانواده

۱۲۱ معاونت پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی

معیار ۳- مشارکت و حمایت عاطفی						
۱- برای تحریکیم و افزایش کیفیت روابط تلاش می‌شود.						
مصاديق:						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	
ابراز محبت اعضای خانواده بهصورت بیان جملات محبت آمیز به یکدیگر						
قدرتانی اعضا در مقابل انجام عمل مثبت از طرف یکی از اعضا (مانند پخت غذا، پرداخت مخارج منزل، پرداخت قسط و...)						
ابراز محبت کلامی و هدیه دادن پدر و مادر به فرزندان اطلاع، قدردانی، تأیید و حمایت اعضای خانواده از خصوصیات خوب یکدیگر						
تحصیص زمان مقتضی برای صحبت در زمینه مسائل موردن علاقه خانواده						
پذیرفته شدن بدون قید و شرط افراد خانواده (طرد نشدن و سرزنش نکردن در هر شرایطی)						
صرف وعده‌های غذایی افراد خانواده در کنار یکدیگر اطلاع افراد خانواده از مناسبت‌های مهم زندگی یکدیگر						
مقید بودن افراد خانواده به هدیه دادن در مناسبت‌ها						
۲- نسبت به وضعیت روحی اعضای خانواده و اکنش مناسب نشان داده می‌شود.						
مصاديق:						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	
اطلاع اعضای خانواده از مشکلات و موفقیت‌ها و شادی‌های سایر اعضا						
حمایت و همفکری افراد درخصوص مسائل شغلی یکدیگر						
راحت بیان کردن مسائل و مشکلات اعضا خانواده برای سایر اعضا						
ابراز احساسات صمیمانه اعضا خانواده در مقابل هم گوش دادن اعضا خانواده به صحبت‌های یکدیگر و						

استفاده بهینه از مکان زندگی و امکانات منزل						
رعایت شان در برگزاری مهامانی‌ها، هدایا، تفریحات و...						
۳- سرمایه‌گذاری و مدیریت ریسک وجود دارد.						
مصاديق:						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	
پسانداز مطمئن مناسب با حجم درآمد و برنامه‌های آینده						
سرمایه‌گذاری مطمئن، مناسب با حجم درآمد						
استفاده بجا و مناسب از تسهیلات مالی و بانکی برای توسعه منابع و دارایی‌های خانواده						
بیمه درمان، عمر و دارایی‌ها						
ایجاد درآمد مطمئن برای دوران بازنشستگی						
تمهیدات لازم برای حفاظت فیزیکی دارایی‌ها (نظیر قفل و بندها، حفاظ، گاو صندوق و...)						
۴- کارآفرینی در بین اعضای خانواده مورد حمایت قرار می‌گیرد.						
مصاديق:						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	
تولید مایحتاج زندگی در منزل جهت صرفه‌جویی، سلامتی و یا سرگرمی						
حمایت معنوی و مادی از نوآوری و کارآفرینی اعضا						
وجود کسب و کار خانوادگی به منظور کسب درآمد و یا جلوگیری از گسیختگی خانواده						
آگاهی از روش سرویس و تعمیر لوازم منزل و حتی الامکان انجام آن توسط اعضا						
ایجاد درآمد از روش‌های خلاقانه						

۱۲۲ مجموعه مقالات هماش ملی راهبردهای تحریم نهاد خانواده

معاونت پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی ۱۲۳

معیار ۴ - روابط زناشویی						
۱ - در روابط زناشویی به نیازهای زن و شوهر توجه می‌شود.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
آشنایی با اصول روابط زناشویی						
ابزار محبت و نوازش به منظور افزایش تمایل دوچاره						
ابزار علاقه در روابط زناشویی						
میزان رضایت زن و مرد از روابط زناشویی						
مراعات زمانی در روابط زناشویی						
توافق و پذیرش طرفین در شیوه‌های روابط زناشویی						
احترام به نیازهای زناشویی طرفین و گفتگو درباره آن						
۲ - بهداشت روابط زناشویی مورد توجه است.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
آشنایی زوجین با بهداشت روابط زناشویی						
آشنایی با اصول حفظ روابط زناشویی در سنین مختلف						
توجه به دستورات دینی در زمینه روابط زناشویی						
آشنایی با اصول و ابزارهای کنترل موالید						
بهره‌گیری از مشاوره‌های روابط زناشویی						
۳ - فضای فیزیکی در روابط زناشویی مناسب است.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
زمان مناسب روابط زناشویی						
وجود فضای فیزیکی امن برای روابط زناشویی						
ایجاد فضای حسی مناسب						

همدلی در هنگام بروز مشکل برای دیگران	سرزنش نشدن افراد بهدلیل بروز مشکل	پیشقدم شدن برای رفع قهر و حل مشکلات هریک از اعضا	۳- اعضا در کار منزل همکاری می‌نمایند.
مصاديق:	آشنایی اعضا خانواده با امور منزل مثل آشیزی و نظافت و شستشو.	نقش‌پذیری اعضا در مهامانی‌ها و کارهای مربوط تقسیم کار مناسب برای انجام امور منزل و مشارکت همه اعضا در آن	مشارکت اعضا خانواده در تهیه مایحتاج منزل و مشخص بودن سهم هریک
تمامی پوشак و سرویس لوازم خانه با مشارکت اعضا	۴- برای حل مشکلات خانوادگی برنامه‌ریزی شده است.	مشارکت فعال اعضا در هنگام بروز و حل مشکل در خانواده	آشنایی با اصول حل اختلاف وجود مرجع ذی‌صلاح برای حل اختلاف به صورت توافقی وجود مشاور خانواده و مشاوره منظم با وی

۱۲۴ مجموعه مقالات همایش ملی راهبردهای تحقیم نهاد خانواده

معاونت پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی ۱۲۵

						فکری و روانی آنها
						داشتن کتابخانه
						استفاده از موسیقی‌های مناسب
						استفاده از سرگرمی‌های مناسب
						۳- خانواده به بهداشت خانه توجه دارد.
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
						داشتن برنامه برای نظافت‌های ادواری خانه و اجرای آن
						شستشوی بهداشتی ظرف‌ها، لباس‌ها، ملحفه‌ها و...
						آشنایی اعضا با مواد شوینده و وسائل نظافت خانه و ضدغذوی کننده‌ها
						تمیز بودن خانه، وسایل، دیوارها، کف، حمام، توالت، روشهایی، آشپزخانه، اتاق‌ها و وسائل آن
						۴- خانواده از تغذیه سالم بخوردار است.
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
						آشنایی با اصول صحیح تغذیه
						داشتن برنامه صحیح غذایی
						شستشو و نگهداری و آماده‌سازی بهداشتی مواد غذایی
						تهیه غذای مناسب و متناسب با سلامتی بدن و سن افراد
						تنوع‌بخشی مناسب به برنامه‌های غذایی
						استفاده از سبزیجات و میوه‌جات در برنامه روزانه غذایی
						استفاده از نوشیدنی‌های سالم
						استفاده صحیح و مناسب از مکمل‌های غذایی و ویتامین‌ها
						۵- اعضای خانواده به طور منظم و صحیح ورزش می‌کنند.
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
						داشتن برنامه منظم برای ورزش توسط اعضا
						اجام برنامه‌های ورزشی خانوادگی مثل پیاده‌روی، کوهنوردی و...
						عضو بودن و شرکت در برنامه باشگاه‌های سلامتی

معیار ۵- بهداشت و سلامت جسم و روان						
۱- خانواده به بهداشت و سلامت فردی اهمیت می‌دهد.						مصاديق:
آشنایی افراد با بهداشت سنین و جنسیت‌های مختلف						حمام گرفتن منظم اعضا خانواده
مسواک زدن، گرفتن ناخن و مرتب نگاه داشتن مو						داشتن وسایل بهداشتی جداگانه، شانه، حolle صورت، ناخن‌گیر، وسایل انفرادی آرایشگاه و...
داشتن برنامه و شواهدی از کنترل دورهای سلامت بدن بهویژه مادران (چک آپ دورهای و غربالگری)						تشخیص زود هنگام بیماری‌ها و تلاش برای درمان آنها
تناسب اندام اعضا خانواده						مشخص بودن پزشک خانواده
آشنایی با طرز صحیح نشستن، ایستادن، بلندشدن، بلندکردن اشیای سنگین، حمل اشیا و...						آشنایی با اصول صحیح مطالعه، تماسای تلویزیون، کار با کامپیوتر و...
۲- خانواده به بهداشت و سلامت روانی و فکری اهمیت می‌دهد.						مصاديق:
داشتن برنامه و شواهدی از کنترل دورهای سلامت روان و فکر، میزان امیدواری به آینده						عدم وجود قهر و درگیری در میان اعضا خانواده
عدم استفاده از تصاویر، پوسترها و مظاهر بهبود دهنده						سلامت روان در خانه
رضایت اعضا، بهخصوص فرزندان از وجود محیطی آرام و آسوده در خانواده						داشتن برنامه برای مطالعه و تماسای تلویزیون
استفاده بهینه سمعی بصری و مطالعاتی از نقطه نظر تأثیر						استفاده بهینه سمعی بصری و مطالعاتی از نقطه نظر تأثیر

معاونت پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی ۱۲۷

۲- خانواده به قوانین اجتماعی پایبند بوده و آن را محترم می‌شمارد.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
آشنایی با حقوق اجتماعی، شهروندی و رعایت آنها نظر آپارتمان‌نشینی، رانندگی ...						
رعایت انصاف در دستیابی به مزایای اجتماعی (خودداری از پارتی‌بازی)						
مشارکت در انتخابات سیاسی و اجتماعی						
رعایت مسائل زیستمحیطی نظیر زباله، دود، سروصدا و ...						
پذیرش مسئولیت در قبال آثار منفی رفتار خانواده						

معیار ۷- حقوق خانواده						
۱- حقوق اعضای خانواده تبیین و رعایت می‌شود.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
آشنایی و رعایت حقوق همسر						
آشنایی و رعایت حقوق فرزندان						
آشنایی و رعایت حقوق والدین						
آشنایی و رعایت حقوق مادر و پدر والدین						
آشنایی با حقوق اقوام خانواده						
وجود پاداش و تنبیه مشخص برای هدایت رفتار اعضا						
۲- حقوق خدا رعایت می‌شود.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
آشنایی با عقاید، اخلاق و احکام دینی						
انجام به موقع تکالیف دین						
مطالعه منظم کتاب خدا						
حضور و مشارکت در برنامه‌های اجتماعی مذهبی						
استفاده اعضا خانواده از مشاوره‌های دینی						

عضو بودن در تیم‌های ورزشی						
کسب توفیقات ورزشی توسط اعضای خانواده						
فقدان بیماری‌های ناشی از ضعف حرکتی در خانواده						
۶- اعضای خانواده در کنار هم به تفریحات سالم می‌پردازند.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
داشتن برنامه منظم برای تفریح						
سفرهای برنامه‌ریزی شده با مسافت‌های کوتاه و بلند						
استفاده از پارک و فضای سبز						
داشتن برنامه برای بازی‌ها و تفریحات دسته‌جمعی						
خانوادگی (از قبیل رفتن به سینما، تئاتر، موزه، پارک، کوه، مسابقات ورزشی و...)						

معیار ۶- مسئولیت‌پذیری اجتماعی						
۱- خانواده نقش مثبت و فعالی در مشارکت‌های اجتماعی دارد.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
نقش مثبت و فعال در شکل دادن به تشکل‌های اجتماعی خانوادگی، محلی و کشوری نظیر جلسات دوره‌ای مذهبی، سیاسی، هنری و فرهنگی، خیریه، تعاونی، شرکت، صندوق قرض الحسن، تیم‌های ورزشی، مسافرت‌های دسته‌جمعی، تشکل‌های مجازی و...						
عضویت و مشارکت فعال والدین و فرزندان در تشکل‌های اجتماعی نظیر باشگاه، مسجد، تیم‌های ورزشی، تشکل‌های مجازی و...						
توفیقات حاصل از تشکل‌های اجتماعی						
توفیقات حاصل از مشارکت در تشکل‌های اجتماعی						
برنامه‌ریزی متوازن برای زندگی شخصی و مشارکت‌های اجتماعی						

۱۲۸ مجموعه مقالات همایش ملی راهبردهای تحریک نهاد خانواده

۳- کلیه اعضا با اصول تربیت دینی آشنایی دارند.

صاديق:

آگاهی به معارف و اصول تربیتی مبتنی بر ارزش‌های دینی

انتخاب روش مشخص برای تربیت دینی
اعضا از مشاوره و تربیت دینی برخوردار هستند.

۴- اعضا به یکدیگر احترام می‌گذارند.

صاديق:

آشنایی والدین در خصوص احترام به فرزندان
آشنایی فرزندان در خصوص احترام والدین
تعامل افراد بر مبنای اصول تربیتی

معیار ۸- اقوام، دوستان و همسایگان

۱- برنامه‌ریزی برای صله رحم و دیدار دوستان و همسایگان صورت گرفته و بهطور منظم انجام می‌شود.

صاديق:

وجود و تحقق برنامه دید و بازدید
رعايت توجه به بزرگان خانواده در برنامه
تعادل دید و بازدیدها

۲- نیازمندان اقوام، دوستان و همسایگان با حفظ کرامت انسانی مورد حمایت قرار می‌گيرند.

صاديق:

شناسایی نیازمندان اقوام، دوستان و همسایگان
مشارکت فعال در کمک به اقوام دوستان و همسایگان
رعايت کرامت انسانی کمک‌گیرندگان
رعايت تناسب و تعادل بين زندگي شخصي و
کمک‌گیرندگان

۱۲۹ معاونت پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی

۳- از احوال و مشکلات اقوام دوستان و همسایگان کسب اطلاع شده و در حل مشکلات هم‌لی و مشارکت فعالانه دارند.

صاديق:

شناسایی و درک مشکلات اقوام، دوستان و همسایگان
توفیقات حاصل از حل مشکلات (حل مسئله اشتغال، حل مشکلات مالی و...)

مشارکت دادن سایر اقوام و آشنايان در حل مشکلات يكديگر

وجود برنامه برای عبادت از بیماران و سالمندان

۴- به کمیت و کیفیت گرد همایی ها و مهمانی ها توجه می شود.

صاديق:

وجود روش‌های خلاقانه در گرد همایی و اداره مهمانی ها
(نظیر محل، زمان، بازی ها، مسابقات، سرگرمی ها و...)

برنامه‌ریزی برای موضوعات قابل بحث گروهی در مهمانی ها

اثربخشی گرد همایی و مهمانی ها

مدیریت هزینه مهمانی ها و گرد همایی ها

تعادل در دعوت از اقوام، دوستان و همسایگان

دوری از چشم و هم چشمی در برگزاری مهمانی ها

۵- در جذب و حفظ دوستان کوشش می شود.

صاديق:

آشنایی با اصول ارتباطات

تعداد مناسب دوستان خانوادگی

سوابق دیرینه دوستی ها (داشتن دوستان قدیمی)

پیشقدم شدن برای ایجاد، حفظ و بازسازی ارتباط

۱۳۰ مجموعه مقالات همایش ملی راهبردهای تحکیم نهاد خانواده

۱۳۱ معاونت پژوهش‌های فرهنگی و اجتماعی

۲- بین وسایل منزل هماهنگی وجود دارد.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
هماهنگی بین لوازم منزل از نظر رنگ و ظاهر						
رعایت طراحی داخلی از نظر سبک						
نورپردازی مناسب خانه						
تناسب وسایل تزئینی و زینتی با فضا و بودجه خانواده						
استفاده از گل‌های طبیعی و تزئینی برای روح افزایی محیط خانه						
۳- نظم و پاکیزگی و زیبایی ظاهری مورد توجه است.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
استفاده افراد خانواده در خانه از لباس‌های تمیز و مرتب						
ظاهر آراسته افراد در خانواده						
وجود برنامه منظم برای رفتن به آرایشگاه						
استفاده مناسب از عطرها و خوشبوکننده‌ها						
آشنایی و استفاده افراد از لوازم آرایشی، بهداشتی و کاربرد آنها برای سین و جنس‌های مختلف						

معیار ۱۰- مقابله با مشکلات و حوادث						
۱- برای مواجهه با حوادث و مشکلات برنامه‌ریزی شده و مدیریت ریسک وجود دارد.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
آموزش افراد خانواده برای حفظ آرامش در زمان حادثه						
پیش‌بینی انواع حوادث و مشکلات و تقسیم نقش برای مقابله با آنها						
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های رفتار در زمان بحران اقتصادی						
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های رفتار در زمان بحران اجتماعی						
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های رفتار در زمان بحران مذهبی						
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های رفتار در زمان بحران سیاسی						
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های مقابله با زلزله						

۶- برای تحکیم و افزایش کیفیت روابط تلاش می‌شود.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
هدیه دادن به موقع و مناسب در مناسبات						
قدرتانی مناسب و بهنگام و شفاف نسبت به خدمات و هدایای دریافتی						
برقراری ارتباط با اقوام، دوستان و آشنایان به مناسب						
موقیت و ناکامی‌ها						
۷- اقوام، دوستان و همسایگان از میزان و کیفیت صله رحم و دید و بازدیدها رضابت دارند.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
وجود روشنی برای ارزیابی دیدگاه اقوام، دوستان و همسایگان از برنامه‌های دید و بازدید						
وجود اعتبار و اعتماد خانواده نزد اقوام، دوستان و همسایگان						

معیار ۹- خانه‌آرایی و زیبایی						
۱- چیدمان وسایل منزل مناسب است.						
۵	۴	۳	۲	۱	۰	مصاديق:
وجود جای مشخص برای هر وسیله و اطلاع اعضا از آن						
تناسب وسایل با فضا و اندازه خانه و چیدمان مناسب برای استفاده بهینه از فضای خانه						
چیدمان وسایل داخل آشپزخانه و کابینت‌ها بر اساس میزان کاربرد و تنابوت استفاده						
چیدمان وسایل داخل اتاق‌ها و کمدها بر اساس میزان کاربرد و تنابوت استفاده						
تمیز کردن محدوده شخصی هر فرد توسط خود وی						
تعویض و یا چیدمان وسایل منزل هر چند وقت یکبار						
جهت تغییر روحیه						

الگوی زیبا زیستن با ارائه بیش از ۳۰۰ مصدق از یک خانواده ایرانی، تلاش دارد تا اولین گامها را در این زمینه بردارد. این الگو دارای چهار محور مرکزی، تحت عنوان اقتصاد، تربیت اخلاق و یادگیری، مشارکت و حمایت عاطفی و روابط زناشویی است. تزلزل هریک از این ستون‌ها، تأثیرات مخرب شدیدی بر زندگی خانواده‌ها خواهد داشت. فروریختن هریک از این چهار ستون، احتمال فروپاشی کل خانواده را افزایش خواهد داد. در کنار این مجموعه‌ها، عوامل دیگری نیز برای تضمین دوام و تحکیم خانواده‌ها نقش دارند. توجه به سلامت جسمی، فکری و روانی خانواده، آشنایی با حقوق خانواده، چگونگی مقابله با مشکلات و حوادث، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، توجه به اقوام، دوستان و همسایگان و در نهایت عوامل زیبایی‌شناختی در خانواده از جمله عواملی هستند که خانواده‌ها برای رسیدن به موفقیت باید به آنها توجه نمایند.

در حال حاضر این مطالعه در مناطق مختلف شهر تهران در حال پایلوت شدن است تا بتوان به مدلی منسجم تر و عملیاتی تر دست یافت. الگوی زیبا زیستن، جستاری است آغازین برای تعالی خانواده‌های ایرانی، کاری بس بزرگ که باید قدم‌های آغازین آن برداشته می‌شد. از نظر گردآوردن‌گان، این پدیده، در مرحله نوزادی قرار دارد و برای رسیدن به بلوغ، راهی دراز در پیش دارد و همت عالی پژوهشگران و دست‌اندرکاران دلسوز نهاد خانواده را می‌طلبد و یاری فرزانگان و پیران این طریقت.

آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های مقابله با آتش‌سوزی
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های مقابله با سرقت
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های رفتار در زمان جنگ
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های رفتار در زمان فوت یکی از اعضای خانواده
آشنایی افراد خانواده با شیوه‌های رفتار در زمان بیماری‌های شدید
آشنایی افراد برای مواجهه با بروز سوختگی
۲- امکانات و وسائل لازم برای مقابله با حوادث تهیه شده است.
مصاديق:
وجود کپسول آتش نشانی و ادوات اعلام حریق در منزل
در دسترس بودن فهرست تلفن‌های ضروری و مرکز امدادی
برخورداری خانواده از پوشش کامل بیمه درمانی
برخورداری کلیه دارایی‌ها از پوشش کامل بیمه‌ای
وجود صندوق ایمن نگهداری مدارک مهم و اشیاء گران قیمت
وجود و به روزآوری منظم وصیت نامه

۶- جمع‌بندی

در طی ۵۰ سال گذشته در دنیا خانواده در کوران تحولات گسترده‌ای قرار گرفته است. بزهکاری، طلاق، خانواده‌های گسسته، نوزادان بی‌والد، فرار دختران، اعتیاد و افزایش سن ازدواج نه فقط در کشورهای غربی، بلکه در کشور ما نیز موجب تزلزل شدید نهاد خانواده و اخلال در کارکردهای آن شده است. رسیدن به یک الگوی جامع که همه ابعاد مختلف زندگی خانوادگی را تحت پوشش قرار دهد، کاری سخت و دشوار است اما لازم است تا برای نیل به این مقصود تلاش شود.

▶ ۱۳۴ مجموعه مقالات همایش ملی راهبردهای تحریک نهاد خانواده

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

۱. مؤسسه مطالعات بهره وری و منابع انسانی، ۱۳۸۹

ب) منابع لاتین

1. European Foundation for Quality management, EFQM, 2010.